

թէ՛ չեղեալ կը համարուի կատարուած արարողութիւնը, քանի որ ամուսնութեան միակ ու գլխաւոր պայմանը՝ աղջկան հաւանութիւնը կը պակսի:

—Հանգուցեալ Միքայէլ էֆէնտի Յակոբեանի յուղարկաւորութեան առթիւ՝ փոխան ծաղկեպսակի մինչեւ ցարդ 6534 դրուշ նուիրուած է կարգ մը անձանց կողմանէ:

—Գումգափուի Աղքատախնամի ի նպաստ թատերական ներկայացում մը եղաւ անցեալ կիրակիէ, ի Բերա, եւ 10000 դրուշի չափ զուտ հասոյթ գտացաւ:

—Բաղմածանօթ ուսուցիչ եւ հրապարակագիր Երուսաղէմ էֆէնտի Տէր Անդրէասեան շատ ցաւալի կորուստ մը ըրաւ անցեալ չարթու: Պարոյր առնուն տասնամեայ որդեակն անցեալ եւ ընթացքով յանախնկայ տաժանելի հիւանդութեամբ մը մեռաւ, որ տակաւին օր մը առաջ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանի մէջ կ'ուսանէր, կը գրաստէր, կ'ուսուցանէր: Զգայուն հայրեր դիրաւ կը մակարերեն թէ՛ Պարոյրի այս շատ տարածած ու անակնկալ մահն ո՞րչափ վիշտ ու ցաւ պատճառած է ծնողացու Տարաբաղիկ Պարոյրի յուղարկաւորութեան հանդէսը հինգշաբթի կատարուեցաւ: Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ՝ վաշիւնը չըլլալէ Լազարի բոլոր յուղարկաւորներ, որոնք մէջ կը գտնուէին բազմաթիւ ուսուցիչներ, լրագրագետներ եւ այլք: Սէլամիէի եւ Ենիմարալիէի վարժարանաց ուսանողը ներկայ էին: Դամբանական խօսքեան եկեղեցւոյ մէջ եւ դուրսը Մենք ալ չկրցանք զսպել մեր արտասուքը: Կը ցաւակցինք եւրօւսանք էֆէնտի:

—Ինչպէս կանխաւ ծանուցուած էր՝ կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսն սկսեց է այցելել թեմերը: Նախ Հաճըն գացեր է, ուր ժողովուրդը մեծ բազմութեամբ ընդառաջ ելեր է մեծարանաց ցոյցերով:

—Կրօնական ժողովը իւր ատենապետ Սրբազանի քննութեան անցնելով Օրթոդոքսի եկեղեցւոյ աւագերէց Տ. Սահակի պատրաստած «Աստուած եւ բնութիւն կամ Ս. Գրքի եւ գիտութիւն» անունով գործը, եւ Հայ եկեղեցւոյ դաւանութեանց ըստ ամենայնի հաստատուած զոյնքով՝ որոշեց վաւերացնել:

—Կրօնական ժողովը իմանալով որ Գոնեայի թեմերէն Երեմիաքաղաքի Հայոց թաղական խորհուրդը պաշտօնավարութեան զաղրկեցուցեր է տեղւոյն եկեղեցւոյ վրայ ձեռնարկուած Տ. Մովսէս քահանային, առանց կանխաւ հոգեւոր իշխանութեան հաւանութիւնն ստանալու, որոշեց է վերահաստատել:

—Արժ. Տ. Կարապետ վարդապետ Մկրտիչեանի որ կ'ընկալուէին վաշիւնը վաճառքի անուանուած էր Կրօնական ժողովին, հրաժարագիր մատուցեց Ս. Պատրիարք Հօր, խնդրելով որ իրեն յարմար պաշտօն մը որոշուի: Տ. Կարապետ վարդապետ ուրիշ անգամ վաճառքի պաշտօնով կ'ընկալուէին զայն: Եւ անձնութեան քանակութեան անհամար քանակութեան համար, բայց զանազան դժուարութիւններ ու արդեւորներ ի դերեւ հանած են իւր բոլոր ջանքերն, եւ Պատրիարքաբանէ տրուած նպատակն չնորհիւ հայթայթած է իւր ոգեպահին... կ'ընկալուէին խանցել կամ տեղւոյն քահանային եթէ «կարող ու յարմարողոյն եկեղեցական» խնդրելով, «նիւթապէս կարող» կը հասկընան, Տ. Կարապետ վարդապետ երբեք չունի այդ կարողութիւնը: Կրօնական ժողովը վերջին նստին մէջ տեսնելով Տ. Կարապետ վարդապետի հրաժարագիրն՝ որոշեց Սամսոն զրկել, Առաջնորդին տրամադրութեան ներքեւ պաշտօն վարելու համար:

—Վանայի Աւետարանական Հայոց նորակառոյց ժողովարանի նաւակառու հանդէսը կատարուեց է Համբարձման տօնի օրը, ի ներկայութեան 10000 անկի երկսեռ բազմութեան: Ներքեւ, աղօթքներ, ծրարներ եւ նուազածութիւն: Մասնօրէն կը տրուի թէ՛ ժողովարանը՝ Վանայի մէջ եղական վերջ մը ունի ամերիկեան ճով խառն կազմութեամբ ու կաշառմամբ: Բոլոր ծախքն ելեր է 47,000 դրուշ, որուն

կէսը իւր անձնականէն վճարեց է Տօքթ. Բէյնոյտ, եւ միւս կէսն հանգանակութեամբ հայթայթուեց է: Նաեւ այս առթիւ տեղեկութիւն կը տրուի թէ՛ ամերիկեան միսիոնարութիւնը 1872ին Վանայ մէջ մուտ գտած է: Ունի այժմ 600ի չափ երկսեռ սան ունեցող որդեանց, երկու դպրոց, մէկ նախակրթարան, մէկ մանկապարտէզ, մէկ հիւանդանոց, թէ՛ սկիզբէն մինչեւ ցարդ աղքատաց ու սանունց տրուած նպաստից գումարն է 80 հազար լիւրա, եւ միսիոնարական՝ կրօնական ու կրթական ծախսը գումարն՝ 50 հազար լիւրա, եւ թէ՛ ասոնց գալէն առաջ, վանեցւոց անձնաօթ էին կահագործութիւն, դետանախնարի լոյիկի եւ այլ բոյսերու մշակութիւն:

—Կրօնական ու Բաղաձախ ժողովոց անդամներն չորեքշաբթի խառն նիստ ըրին Դաւաթիոյ խորհրդարանին մէջ: Ս. Պատրիարք Հայրը ժողովականաց հաղորդեց Նորուստը մէկ վերջերս հասած թեր ու դէմ գրեթէ, եւ ինչ ինչ բացատրութիւններ արտասանեց: Բաղաձախ ժողովոյ անդամներէն ներկայ էին Տէր Ներսէսեան Տիգրան եւ Աստուծոյ Մկրտիչ էֆէնտիներն Սէթեան Միհրան էֆէնտի Պրոսպեր դուրսը: Տէմիրճիպաշեան Սեպուհ էֆէնտի էտիրէ: Դարձեալ զոյնար Պրիգոր էֆէնտի կաթուածանքով վնասուեց նոր ապաքինած է: Երեսուֆեան Տիգրան էֆէնտի որ քանի մը շաբաթ է ի վեր տկարացած է, տակաւին հանգստեան պէտք ունի: Ուստի ժողովականք որոշեց են որ՝ Երեսուցի մայ հաշուց քննութեան պաշտօնը յանձնուի Տիսեսական խորհրդոյ ատենապետ Ասլանեան Գէորգ էֆէնտի, որ այդ պէտեան պաշտօնով Պրոսպեր կողմերը կը զբաղուի: Նաեւ որոշուեց է որ յարաբերական զիւրանի տեսուէ Կարապետ էֆէնտի: Պաշտօնական ընկերանայ Ասլանեան էֆէնտի, եւ հաշուց քննութեան ժամանակ յերեսուցի մ գտնուի Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Գէորգ Եպիսկոպոս Երեցեան:

—Ռուսմանիոյ Պապատաղ քաղաքի շրջակայ գիւղերէ մէկուն քնիկներն Սոլովոն անուն հրեայ երիտասարդ մը՝ Պրիգորի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ մկրտուեց, եւ Եղեարդ Պրիգորեան կոչուեց է: Բանի մը օր ետքը պիտի իմանամք թէ՛ Հայ օրիորդի մը հետ աւանդուած է, եւ այդ իսկ է հաւատարմութեան հարազատ նպատակն:

—Պատն ժողովը վերջին նստին մէջ վաւերացուց իշխման դաւաճական նորոշումը ժողովը, օրինաւոր համարելով կատարուած ընտրութիւնը:

—Տրապիզոնի Բաղաձախ ժողովը առաջարկած էր յետաձգել առաջնորդական ընտրութիւնը, սակայն Պատրիարքաբանը յետաձգման հարկ չտեսաւ, եւ առաջնորդական ընտրութիւնը կատարել որոշեց:

—Պիւնթիկի Առաջնորդ Գեր. Տ. Մովսէս Նպիկոպոսի էջօմրիկեան որ թիւս խանձանք կը հրաժարեց, Պատրիարքաբանի յորդորանաց վրայ յօժարեցաւ շարունակել պաշտօնը:

—Ըստ առաջարկութեան դաւաճական ժողովոյ թէ՛ ըրտաղի՝ առաջնորդական տեղապահ մը պիտի զրկուի, մինչեւ ցնդանութիւն Առաջնորդին վրէժակայն դժուարեց վարելու համար:

—Գէորգ էֆէնտի Ասլանեան՝ որ նախագահ խնդիրներու քննութեան պաշտօնով կը շրջագայի Աստուծոյ ու Հալէպի կողմերը, Սոսի վանքն այցելեց եւ միաբանաց կողմանէ մեծաբանօք ընդունուեց է:

—Հոռոմական ազգայնաց Պատրիարքական ընտրութիւնը կը կատարուի մօտեւ Բ. Դերեան տրուած է պէտք եղած հրամանագրերն:

—Սեբաստիոյ Գեր. Առաջնորդը Պատրիարքաբանի հորդուցեր է թէ՛ անձ մը մօրաբերով թողան հետ աւանանալ կ'ուզէ: Կարելի է հրաման տալ Կրօնական ժողովոյ կողմանէ պատասխան տրուել է թէ՛ ստիպողական պարագայից մէջ թողարկել կամ իրեն է, քանի որ Հայ եկեղեցւոյ կարգի հինգերորդ կարգի ամուսնութիւնը:

—Սեբաստիոյ առաջնորդական փոխանորդ Տ. Սահակ վարդապետ Օտաւ

պաշտան, որ մայրաքաղաքի մէջ դարձանութեամբ մեկնած էր, ամսոյս 18ին Սեբաստիա հասեց, եւ տեղւոյն պաշտօնէնց ու դպրոցական ուսանողաց կողմանէ յարգանաց ցոյցերով ընդունուեց է:

—Ուրֆայի մէջ հաստատուալ ամերիկեան միսիոնարութիւն Միս Տօրիսա Դաւիթը՝ ինչպէս ամէն տօներու, նոյնպէս վերջերս 4 օսմ. ոսկի զրկեց է առաջնորդարան՝ Հայ կարօտելոց բաժնուելու համար:

—Գրիգոր էֆէնտի Յակոբեան, հօրը մահուան առթիւ, 25 ոսկի նուիրեց Սամաթիոյ աղքատաց, 25 ոսկի՝ Բերայի աղքատաց համար:

—Լրագիրն անցեալ շաբաթ օր ընդարձակեցաւ՝ տպարանի փոփոխութեան պատճառաւ:

—Պատրիարքարանէ «Ֆիւրքէօյի եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյց» սկսեալ 1899 մայիս 15է ցլերջ յունիսի 1903 տարւոյ, ըստ օրինի Տիսեսական խորհրդոյ մատուցուած եւ անոր յար եւ նման օրինակը լինալ եկեղեցւոյ բաղկարուած է՝ ի տես թաղեցի ժողովրդեան քանակութիւն օրուան պայմանաւորուած կը հրաւիրուին պատուարժան թաղեցիներն որ այդ հաշուեցոյցին վրայ՝ եթէ որ եւ զիտողութիւն ունին, դրաւոր կերպով ներկայացնեն Տիսեսական խորհրդոյ՝ որոշեալ պայմանաւորուած մէջ, յորմէ յետոյ՝ անխելի պիտի մնայ որ եւ զիտողութիւն:

—Պատրիարքարանէ «Աղքատի Պատրիարքարանի համար 100 (հարիւր) չէքի փայտի (Բուժելի մէջ) եւ 5000 (հինգ հազար) օխաժուրի (բոնա) պէտք կայ, եւ որոշմամբ Տիսեսական խորհրդոյ նախագահը պիտի կատարուի անոնց գնումը, սոյն ծանուցման թուականէն սկսեալ՝ միամսեայ ժամանակամիջոցի մէջ: Յանձնառուները կը հրաւիրուին որոշեալ միջոցին՝ չորեքշաբթի օրերը ժամ 8ին ներկայանալ Տիսեսական խորհրդոյ ի Պատրիարքարան» 21 Մայիս 1904

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առաջին աստիճանի Օսմանիյէ պատուական տրուեցաւ՝ Աթլէնք Օսմանեան զեսայան Ռիֆատ պէյին: Երկրորդ աստիճանի Եֆէնտի պատուական՝ Իզմիրի ռուսական ընդհանուր հիւպատոսի ամուսին տիկնոջ, եւ երրորդ աստիճանի՝ աղջկանը, եւ դերհիւպատոսի ու առաջին թարգմանին ամուսին տիկնոջն: Այսպէս Միսիոնարութիւնը հիւպատոսի նախագահ քննիչ Հիւսէյին Հիւսի վաշայի: Տրապիզոնի նախագի Շիրան դաւաճակի դայադաւութիւնը՝ Բոշ-Հիւսի նախկին դայադաւ Ալի Ֆէհմի պէյին: Սինոպի դաւաճի հաշուականութիւնը՝ Ամասիոյ դաւաճի հաշուական Սալիհ էֆէնտի, որուն յաջորդեց Սինոպի դաւաճի հաշուական Իսմայիլ Իսմէթ էֆէնտի:

—Հրամայուեց է՝ Արմաթրոնի նաւագործ արանին ապսպրել անդրիական նաւատարմին մէջ գործածուող նորաձեւ թորիկանաւերէն երկու հատ: —Համարիչ յաճախարակն ու էրթողութիւն մարտանաւուն մէջ իրրեւ ուսուցիչ 9 ամիս պիտի մնան երկու անգ զիացի մեքենագէտը:

—Պուլղարիայէ մինչեւ ցարդ իրենց տեղերը վերադարձեր են 10,000ի չափ Պուլղարը:

—Բաղաձախութեան ընդկական երկու խումբ կաղմեց՝ որոց զօրքը պիտի ըլլայ ամբան օրերը պանդոկները, եւ չըլլի, եւ առողջապահական կանոնաց կիրառման հակը:

—Սէլանիկի նամակաւան պաշտօնականներէն Մաճիտ պէյ՝ պաշտօնէ արձակուեց ու քննութեան ենթարկուեց է 29000 դրուշ իւրացուցած ըլլալուն համար:

—Դահլիշէ Ալամպրա թատրոնի այրեր է ամսոյս 14ին:

—Մայրաքաղաքի շրի ընկերութեան բաժնետերաց ընդհանուր ժողովը Փարիզի մէջ գումարուելով՝ որոշ

եց է 58 դրուշ շահաբաժին տալ անցեալ տարուի համար:

—Դաւաթիոյ աշտարակին մօտերը, երեք տարեկան հրեայ տղայ մը տանը երրորդ յարկի պատուհանէն ինկեր մեռեր է: Միողաց համար զգուշութեան դաս մը...:

—Երզրումի վերաքննիչ ատենալ հնդամեայ տաժանելի բանտարկութեան դատապարտեց է Մէհմետ Պին շէպօն անուն անձն, Տէմիրճեան Յակոբը ծեծելով մահուանը պատճառ ըլլալուն համար:

—Դատարանէ ազատ արձակուեց են Գուդիւնհուգի մէջ հացափառու Երա, եւ անոր իրկու եղբայրներն՝ Արմենակ ու Արամ, ոստիկան Հասան էֆէնտի նախատած ըլլալու ամբաստանութիւնը չհաստատուելով:

—Սամսոնի Հայոց թաղը բնակեալ Սիմոն Փափաղեան, Պաթրացի, յանձնաւորաւ, ինքզինքն սպանեց է՝ զի տակը նետուելով:

—Անտիօքի մէջ անցեալ հինգշաբթի հիդէն պատահելով՝ 3½ ժամ տեւեց, 2 տուն, 7 խանութ, 1 դռնարան այրեր, եւ փուռ մը, անոնք մը վար առնուեցին հրդեհը մարելու համար:

—Սէլանիկի, Մանսուրի ու Գոստօ վայի նահանգաց մէջ վերջերս պատահած երկրաշարժերէ միւսեալ կարօտելոց ի նպատակ՝ քաղաքապետարանի մէջ կաղմուած յանձնաժողովը մինչեւ ցարդ հանգանակած է 5855 դրուշ:

—Ներքին գործոց նախարարն 500 դրուշ տուած է արտաքին գործոց նախարարը 700: Ելմական ու կրթական նախարարը 500ական: Օսմանեան դրամատան տնօրէններէն Բանճիրի պէյ 540, Բարսեղ էֆէ, Սթամպուլուեան 100, եւ այլն:

—Պատուիրուեցաւ որ զիւղօրէից ու զիւղաքաղաք Մուսթաֆայի տարին 100 դրուշ տուը վճարող եւ 30 տարեկանէն վար չեղող անձերէ ընտրուին:

—Բուժելի նահանգաց քննիչը ծանուցեց է Բ. Դրան թէ՛ ասպատակութեան հետք մնացած է:

—Անդրիական դեսպանը չորեքշաբթի առաւօտ արտաքին գործոց նախարարին ապարանքը դնաց՝ այցելեց: —Սֆիայի քաղաքապետութիւնը պաշտօնական ծանուցմամբ ազգարարներ է գործ գտնելու համար Ամերիկա դաղթիւ ուղղող Պուլղարաց՝ հրաժարել այդ գաղափարէն:

—Հրամայուած է որ՝ բոլոր նահանգաց, զաւառաց ու դաւաճակաց մէջ վկայեալ ու թողական մանկաբարձուհիներ հաստատուին՝ դաւաճաց մէջ 600 եւ դաւաճակաց մէջ 400 զուտ ամասթուակով: Աստուք ձրի պիտի կատարին իրենց պաշտօնն ու պարտաւորութիւնը, երբ ժողովրդեան կողմանէ զիմում ըլլայ: Սուրբ ու շրջակայից մանկաբարձուհիք՝ Դամասկոսի բժշկական վարժարանի վկայեալները պիտի ըլլան:

—Ատանայի մէջ զերձանի, չուանի եւ այլն յատուկ գործարանի մը հաստատութեան արտօնութիւն տրուեցաւ Պոսնայի Մէհմետ Սալիհ էֆէնտի:

—Աղքատներու մէջ օսմանեան հպատակ քանի մը յոյներ չորեքշաբթի ընկերութիւն մը կաղմբ են: Ծոգեւ նաւը օսմանեան զրօշակով պիտի երթնուին Աղքատներու, Կիպրոսի, Հաղորդի, Բիսպի, Բալլալայի ու Սէլանիկի մէջ:

—Օսմանի ու Իւնիֆիյէ պարտաւորութեան տպագրութիւն յանձնուած է Փարիզի Եէ տպարանին, 300 հազար ֆրանքի սակարկութեամբ:

—Իւսկիւտարի մէջ՝ Էմին անուն մէկը՝ կասկածելով կնոջը հաւատարմութեան վրայ, դանակով անոր շըրթուեցն ու այտերը կարեց, փախեր է:

—Բաւսըպի տնուն Հէլլեն չորեքանէ՝ Այնորդի առջեւ ժայռի մը դարնուր ընկզմեր է, բայց անձի կորուստ չկայ:

—Սապահ լրագիրն հելլեն թերթերէ իմանալով չորեքշաբթի դրած էր թէ՛ Օսմանեանի թրիքիձա՝ զիւղաքաղաքի ոստիկանութեան կողմանէ ձերբակալուած է ծովապետակ Պաւսթիւեան անուն Հայ մը, որ անցեալ

ներս սպաննած էր եղիպտական նաւու մը նաւապետն ու նաւատիրներն (5 հոգի): Եւ թէ՛ հանդերձները խուզարկուելով՝ 450 ֆրանք գտնուեց է:

—Եղիպտոսի մէջ՝ ժանտախտի սկիզբէն մինչեւ ցարդ 531 հոգի հիւանդացեց, եւ 344 հոգի մեռեր են:

—Պաղատոսի ու Պատարի նահանգաց մէջ՝ քօլէրայի սկիզբէն մինչեւ ցարդ 1008 հոգի հիւանդացեց, եւ 733 հոգի մեռեր են:

—Միլերիականի դաղթական նաւատարմին հրամանատար դերմովակալ Կուրտոն իւր հետեւորդ սպայից հետ հինգշաբթի առաւօտ մայրաքաղաք եկաւ Լիւնուս անուն յաճախարկ, եւ թօփահանի առջեւ խախտի նետեց, կոյսերական պալատան կողմանէ բարձրաստիճանի պաշտօնատարը յաճախը դրցին, եւ Նորին Վեհափառութեան ողջոյններն հաղորդեցին Մայրաքաղաքի գաղափական դեսպանը՝ որ իշխման կը գտնուէր, վերադարձաւ զերծովայալին հետ:

—Հիւսիսի երկաթուղւոյ յանձնաժողովին առաջարկութեամբ՝ Օգոստ Սուլթանի հրամայեց կէսէն մինչեւ մէկ ու կէս օսմանեան լիւրս տուեց լուսնու Հիւսիսի երկաթուղւոյ յատկացեալ դրոշմով զմեք չգործածողներէ: —Գոստօյի նահանգին կուսակալ Ծափրի փաշայի որդին՝ Աքիֆ պէյ՝ որ ժամանակէ մի վեր հիւանդացած էր, հինգշաբթի մեռաւ ի Սարբուր ամառանոցին մէջ եւ նոյն օրը յուղարկաւորուեցաւ:

—Մայրաքաղաքի ռուսական դեսպան Պ. Չիւնովիէֆ՝ որ Ռուսաստան կը գտնուի, Զարին ներկայանալու պատիւ ունեցեր է:

—Ֆէրի գիւղ մահմետականաց թաղին մէջ՝ Օգոստ Սուլթանին անձնական ծախիւք մեղիքի եւ վարժութեան մը շինութեան ձեռնարկուեցաւ: հինգշաբթի, օչլուարներ գոհուելով եւ Նորին վեհափառութեան համար լուսնու զմեք չգործածողներէ:

—Մայրաքաղաքի անդրիական դեսպանատան պաշտօնականէն Պ. Հէրպէրթ երկու օր առաջ քրտնէ հետ թաղարմի կողմերը ձիով պտուխու առնել, ձին յանկարծ խրտեց, Պ. Հէրպէրթ ինկեր վիրաւորուեց է:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսեանքն պատերազմին վրայ զանազան կողմերէ տրուած վերջին լուրերը՝ ճակատամարտներու եւ մարտանաւաց պայքման կը վերաբերին: Բորթ-Արթիւր՝ ձորաններէն պաշարուած կը համարուի: Կրտուր թէ՛ Բորթ-Արթիւրի մէջ պարտաւորութեան հաղել երկու ամիս կը լուսնէ, հոգեւոր արծաթ դրամ քնաւ չունին, եւ թէ՛ մանաւանդ Ձինացոց վիճակն աւելի արդաւատելի է, որոնք չեն կրօնարուստել ռուս զօրաց կերածն, եւ ձանձնուած պէս կը մեռնին երկու Հինգ հոգի բաղկացեալ Ձինացի ընտանիք մը՝ ամբողջովին մեռած տեմուներէ համարութեանց քով: Թափօյ լուր կա՞ծ է թէ՛ ձախնը վստահ են թէ՛ պիտի կրնան քիչ օրէն գրաւել Բորթ-Արթիւրը՝ ամէն զոհողութեան յանձն առու ըլլալով: Արթիւրի սկսեց են արմատները Բորթ-Արթիւրի ամբողջութեան իսկ Բեհրապոսի զհետգրուած է թէ՛ հրաժանեց տրուած է ընդհանուր հրամանատարին՝ ամենայն գործութեամբ պահպանել Բորթ-Արթիւրն, եւ եթէ անկախ չեղող զա

= Վլատիվոսթոքի մէջ քանի մը
Ջինացիք կախադան հանուեր են, ծա-

== Քորէայի մէջ Ճաբոնք քանի մը
Հոմէական միախոնարհներ բռներ, եւ

— Զինատանի ժողովրդեան կիրև
դասակարգին մէջ աջաքարտի դործա
ծութիւնը սովորական է, բայց իւրա
քանչիւրին աստիճանին համեմատու
թեամբ մեծ կ'ըլլայ, եւ մէջի դրուած

—Անգղիոյ Պրուքթորդ քաղաքի մէջ
գերեզմանատուն մը կը կայ, որուն մէջ
կը գտնուի երկաթուղւոյ կայարան

— Մի՛ լինիր խռովարար եւ յափշտա-
կիչ, զի քեանէ երես կը դարձնէ Փրկիչ։
— Մի՛ լինիր ռեսերիս եւ մի՛ կռուա-

*** ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

—Մի՛ լինիր խռովարար եւ յափշտա-
կիչ, զի քեհէ երես կը դարձնէ փրկիչ:
—Մի՛ լինիր ռեսերիս եւ մի՛ կռուա-

բար, զի շուտ հասանէ զեզ ստատան չար:

—Մի՛ նախատե՛ր քու վե՛ն բարե-
բար, զի բոլոր յոյսերդ ցնդին կարա-
կար:

—Մի՛ լինի՛ր հպարտ եւ մի՛ նախա-
տող, զի զքեզ կ'ատէ միշտ նախախնա-
մող:

—Մի՛րէ՛ տգեղն ու չքնաղն իբր մի-
էակ, զի երկուքն ալ Աստուծոյ պար-
գեւն են միեմակ:

—Եղի՛ր տէր փափուկ զգացմանց ու
սիրոյ, զի այն է հաճոյ Արարչիդ Աս-
տուծոյ:

—Եղի՛ր բարեկամ դու ճշմարտու-
թեան, զի որդի լինիս արքայութեան:

—Եղի՛ր ժուրմուռ, արթնցի՛ր կա-
նուխ, զի անով կ'անցնի քո մտային
խուխ:

—Եղի՛ր չափաւոր ցանկութեանց
քո, զի ասով հանգաբար խղճմտանք
քո:

—Եղի՛ր լոյս ճշմարտ եւ փառա-
ւոր, որով կ'ընդունի անուց անցաւոր:

—Եղի՛ր տէր իբր եղբայր ու խրա-
տէ իբր մայր, զի ասով կ'ընդունի ծա-
ռանեութիւն եւ կ'ընդունի նոցա հայր:

—Օրհնէ՛ զբարին եւ ատէ՛ զչար, ա-
ստնք են միայն մարդոց փառքն ար-
դար:

—Գաղտնիք մի՛ յայտնի թէ՛ բա-
րեկամի եւ թէ՛ թշնամուին, զի ասով
կ'ըլլաս մարդոց վատթարագոյն:

—Մի՛ չարախօսեր վատթիւնամբ
քո ընկերին, զի այս վատթիւնագոյն
կորսնցնես գանձ մը թանկագոյն:

—Ուղղէ՛ խօսքերդ միշտ հանձարե-
ղին, զի ստանաւ անկէց պատասխան
ճշգրիտ:

—Ծծէ՛ իբր միզու խմաստնոց օղէն,
հողէն, ջուրէն եւ ծաղիկէն, ասանցմով
կ'ընիս իբր Ռաֆայէլ ու Նեւեմուն:

—Պատուէ՛ ճշմարտ եկեղեցական-
ներն եւ յարգէ՛ ծերերն, զի դանտը
պատուեն միշտ խմաստներն:

—Մի՛ վշտանար քու բարեկամնե-
րէդ, ընտրէ՛ զանոնք մտերմներէդ:

—Մի՛ խորհի՛ր իբր վշտագին եւ
սգարար, զի կեանքդ կ'ընի զքեզ
տանջանարար:

—Աշխարհ զբախտ կ'ընի զե-
ղի, եթէ քիչ մտածես ու խօսիս բարի:
—Անձէ՛ լինի երկրիդ ան ու բարե-
պաշտ, որով կ'ընիս թշնամեաց հետ
հաշտ:

—Արեւ չէ կարող բերրի առնել
դաշտեր, եթէ չտեղան անոնց վրայ
յորդ անձրեւներ:

—Կեանք քո լինի խաղաղ ու պայ-
ծառ, եթէ ունենաս կին մը զեզ միւս-
թար:

—Ի՞նչ կայ հեշտ յերկրի, ի՞նչ կայ
սուրբ յերկին, քան յարատեւ սէրն քան
բարի ընկերն:

—Կամի՛ր արդարանալ, ծագեցո՛ւր
լոյսն, զի ասով կ'ընեն խաւարն ու
մութն:

—Դառնէ՛ արդար, խօսէ՛ ուղիղ, չա-
փէ՛ չիտաւ, ասանցմով կ'ընդունի
փառք ու պատիւ:

Մովսէս Կ. Թուրքուսեան

ՎԵՊ ՄԸ

ԿԱՆԱՆԶ ԶԳԵՍԸ

Հանա Քորպապէ՝ Նիւրեյնպէրկ քա-
ղաքի առաջնակարգ վաճառականներէն
մին էր: Թէպէտ հարուստ, բայց ա-
մուրի էր: Օրեր եւ մինչեւ իսկ ամ-
բող շաբաթներ ոտկները համբով
կ'անցընէր: Այս պատճառաւ զայն կ'ա-
ռանէին աղաք եւ անձնատէր: Իրտօն
ընդունի եւ թնոգողէն զատ, որ իւր
մօտերը կը բնակէին, ուրիշ շատ հե-
ռաւոր օղջականներ ալ ունէր: Եր-
բմեմ կ'այցելէր քրոջն Աննա Քորէլի,
կը սքանչանար անոր քրդւոյն Դանիէլի
ուշիմունքեան եւ խոհմութեան վրայ,
ուշիմունքեան նախնական իրաւի կամ
մը անցած էր: Երեկոյ մը Աննա եւ
խաղաղիկ մը Իրիսիւն մը Հանա Քոր-
պապէ յանկարծամա՛ս եղաւ: Աննա եւ
Դանիէլ արտասուեցին, իսկ միւս բոլոր
ազգականները ուրախացան եւ ան-
համբեր կը սպասէին կտակին բացման:
Ծանկալի օրը հասաւ: Դոսթոյի, պայ-
մանագրութեան նոտարին սենեակը լի
էր ժողովուրդով: Բազմութեամբ
նոտարը խոր լռութեան մէջ սկսաւ
կարդալ կտակագրին յառաջաբանը: Երբ

կարդը եկաւ կտակին տրամադրութիւն-
ները կարգաւ, բոլոր շնչառութիւն-
ները վայրկեան մը դադարեցան: Այսչափ
մեծ էր տիրող յուզումը: Ահաւասիկ
պայմաններն—«Կուտամ՝ խոստանալիս
մէջ գտնուած հին կիթառ» իմ սիրելի
մօրեղբորորդւոյս Կիթառ՝ Հէսի, որուն
կ'ուզեմ թողուլ հաճելի յիշատակ մը:
Կը թողու՞մ Թորան Հոսնէօի՛ վերջիւն
հրատարակութիւն մը, իսկ Դանիէլին
Պիշիմանի, ազնիւ բարեկամուհւոյս՝ Գիւլ-
րիկ սեւ կտուռաւ»:

Կտակագրին ընթերցումը քառորդ
մը տեւեց, որովհետեւ ժողովուրդները
չատ էին, եւ Հանա Քորպապէ աննոցմէ
ոչ մին մոռցած չէր: Ահաւասիկ անոր
վերջաբանը:

—«Կուտամ՝ տանա գրասենեկին մէջ
գտնուող մանողը՝ քրոջս Աննայի: Կը
թողու՞մ մետաքսեայ կանանչ գրաստ
(տեսակ մը զգեստ) քնոքուհւոյս, ազնիւ
Դանիէլի՛ որ պիտի ուղէ պահել այս
փոքրիկ հրատակն ի յիշատակ իւր հան-
գուցեալ մօրեղբորս»:

Ի բաց առեալ Աննա եւ Դանիէլ,
միւս բոլոր ժողովուրդը՝ բարկացած՝
վազեցին դէպի Դոսթոյ: Նոտարը զա-
նոնք կ'ստեղծէր ըսելով:

—«Տեւա՛րք եւ տիկնա՛յք, ես կտա-
կագրին նոտարն եմ, եւ ո՛չ թէ կտա-
կագրէր: Ըսելիք բան մ'ալ ունիմ:
Դաղտնի պայմանագրութիւն մը ի պահ
դրած է հանգուցեղոյն ամբողջ հարեւ-
տութիւնը: Հանգարեցե՛ք, ձեր ժա-
ռանգական պարգեւները պիտի ստա-
նաք»:

—«Պատանի, ըսաւ Դոսթոյ գիտա-
ւորութեամբ մը, Դանիէլ տալով մօրեղ-
բորը մետաքսեայ կանանչ գրատը,
պահէ՛ եւ լաւ խնամէ՛ այս զգեստը, որ
կրնայ մեծ փառաց հասցնել զքեզ»:

Նիւրեյնպէրի մէջ Դանիէլ քանդա-
կէ գործարար մ'էր քակելի մը քով:
Թէպէտ բարի եւ անշահասէր, բայց
խաղամոլ էր: Ամէն շաբաթ կ'երթար
քրօսարանները եւ կը վատնէր 2 կամ
3 Ֆիօրինի վերջին անգամ տուելի ծանր
եղաւ կորուստը: Բոլոր ունեցածը իւր
ընկերաց ձեռքը դրած էր: Խորհեցաւ
վայրկեան մը իւր վիճակին վրայ եւ
տոկաց: Ֆիօրինի մը իսկ չկար դրայանը,
ո՛չ ալ հացի կտոր մը տունը: Ինչ պիտի
ըսէր մայրը: Ստատիստիկանէ՛ կ'երկնէ
չէր, ուստի մտադրեց մօրը խոստալա-
նիլ: Երբ ամօթալից եւ յուսահատ կ'եր-
թար դէպի տուն, ոնգական ձայն մը
լսեց:

—Հին հագուստներ, հին կոշիկներ
կ'առնու՞մ, կ'ընէր այդ ձայնը:

Դանիէլ ուրախութեան ժպիտ մը
արձակեց:

—Է՛յ, պոռոց հնավաճառին, եկո՛ւր,
եկո՛ւր:

—Ծախելիք բան մը ունի՞ք, հա-
րցոց հնավաճառն:

—Այո՛, պատասխանեց Դանիէլ, եւ
ցուցոց մետաքսեայ կանանչ գրատը:

—Բանի՛ք՝ վաճառել կ'ուզե՞ք:
Դանիէլ 10 Ֆիօրինի կը շահէր շա-
բաթը: Ուստի այս գումարը պահան-
ջեց:

—Զիս կը ծաղրէ՞ք, ըսաւ հնավա-
ճառը, 6 Ֆիօրինի միայն կ'արժէ այդ:

—8 Ֆիօրինի տո՛ւր եւ լինցնենք մեր
գործը՝ ըսաւ Դանիէլ, վախճալով որ
մայրը վրայ կը հասնի:

Հնավաճառը ծալեց մետաքսեայ
կանանչ գրատը, ուստի վրայ դրաւ,
վճարեց եւ դնաց Դանիէլ տուն հա-
տաւ: Ակնապիւղ կը նայէր այն գամին,
ուրիշ կ'ախտուած էր մօրեղբորն յիշա-
տակը՝ մետաքսեայ կանանչ զգեստը:
Տխուր էր եւ յուզեալ: Աննա, ամէն
բանի անտեղեկութիւնը զո՛ւր եւ ուրախ էր:
8 Ֆիօրինը շարուած էր սեղանին վրայ:
Հանա Քորպապէ մահաւանջ ի վեր տարի
մը անցած էր: Երեկոյ մը Աննա եւ
Դանիէլ մէկտեղ կը ճաշէին. յանկարծ
զուրը զարնուեցաւ: Դոսթոյն էր, պայ-
մանագրութեան նոտարը: Անանկալ
մ'էր այս՝ Աննայի եւ Դանիէլի համար:
—«Պատանի, ըսաւ Դոսթոյ՝ Դա-
նիէլ, ըսելիք բան մը ունի՞ք, պայ-
մանագրութեան նոտարին սենեակը լի
էր ժողովուրդով: Բազմութեամբ
նոտարը խոր լռութեան մէջ սկսաւ
կարդալ կտակագրին յառաջաբանը: Երբ

տաքսեայ կանանչ զգեստը տալու ա-
տեն:

—Անշուշտ, պարո՛ն:

—Շատ լաւ: Ուրեմն, այդ հին յի-
շատակը, կանանչ զգեստը պահած էք
ինձումով:

—Այո՛... այսինքն... ըսաւ Դա-
նիէլ վարանեալ:

—Լաւ, յարե՛ք Դոսթոյ՝ տալե՛ց բան
մը հասկնալու: Ուրեմն ձեզ յայտնեմ
հանգուցեղոյն մէկ վերջին կամքը: Երբ
Հանա տուաւ իւր կտակագրին, ինձ
ըսաւ.

—«Դոսթոյ, անաւասիկ կտակս,
ուրիշ մը եւս կայ որ մահուանէս տարի
մը ետքը պիտի կարդաք ուրի-
շ»:

—Ուրիշ մը, ո՛ւր է ան, հարցուց
Դանիէլ:

—Դիտե՛ր, նայի՛մ, ըսաւ նոտարը
ժպտելով, ո՛ւր կը գտնուի:

—Ո՛ւր, չեմ գիտեր:

—Միտե՛ք, մետաքսեայ կանանչ
զգեստին մէջն է: Այն կանանչ գրա-
տին մէջ՝ զոր ձեր մօրեղբայրը թողած
է տարի մը առաջ:

Դանիէլ տոկոսեցաւ:

—Եւ... այդ կտակը, հարցուց
վշտացեալ ձայնով:

—Ահա՛, ըսաւ Դոսթոյ, եւ սկսաւ
կարդալ կտակագրին պատճէ՛նը, որ
հետեւեալն է:

«Փափաքելով փորձել քնոքողոյս
Դանիէլի՛ իմ հանդէպ ունեցած դո-
րովը, եւ գիտնալու համար թէ՛ ո՛ր
աստիճան կը յարգէ յիշատակս, անոր
կը թողու՞մ հրատարակաւ, մետաքսեայ
կանանչ հին գրատա՝ կը փախաքիմօր
իրեն բան մը չըսուի այդ հրատակին
վրայ:—Մահուանէս տարի մը ետքը
միայն, Պ. Դոսթոյ պիտի ներկայանայ
անոր, հասկնալու համար թէ՛ այդ
զգեստը պահուած է: Եթէ պահուած
է, պիտի իմացնէ թէ՛ զգեստին առ-
տաքը կը պարունակէ թուղթ մը, որ
կը թղթաւորէ Դանիէլ Դոսթոյի՛ տիրանալ
բովանդակ հարստութեանս:—Հակա-
ռակ պարագային, այսինքն երբ քնոք-
ողս չէ պահած իւր հրատակը, բոլոր
հարստութիւնս պիտի բաժնուի Նիւ-
րեյնպէրի ամենէն թշուառ հինգ ըն-
տանեաց մէջ»:

—Ահա՛ հարստացար, փոքրիկ Դա-
նիէլ, ըսաւ նոտարը: Երեւան հանե՛ք
թուղթը եւ կտակագրին պաշտօնական
գործողութիւնները:

—Ներեցէ՛ք, մըմնեց Դանիէլ:
Զգեստը քովս չէ:

—Ո՛ւր է ըսաւ Դոսթոյ՝ ապաւին:
—Հո՛ւս, մօտ տեղ է, զայն փնտռել
կ'երթամ, վայրկեան մը սպասեցէ՛ք,
կ'աղաչնիմ:

—Անպարելու հարկ չկայ, վաղը
ինձ կը բերէք զայն, ըսաւ նոտարը ու
մեկնեցաւ:

Դանիէլ մտաւանջ էր:

—Վա՛շ, դժբաղդ, ըսաւ իրեն ինչ
բերի 8 Ֆիօրինի փոխարէն հարստու-
թիւն մը ծախեցի: Բայց կարելի է ա-
մէն բան չէ կորսուած: Պիտի գտնեմ
հնավաճառը, եւ պիտի գտնեմ զգեստը,
ապագայ հարստութեանս Պ. Դոսթոյ
պիտի չկարենայ տեղեկանալ ասանց:

Դանիէլ հետեւեալ առաւօտ կանոնա-
ճառայ եղաւ: Նիւրեյնպէրի բոլոր փո-
ղոցները շրջեցաւ՝ հնավաճառը գտնե-
լու համար: Երբ կը շարունակէր շրջա-
ցալութիւնը, յանկարծ կանգ առաւ:
Հասած էր իրեն ծանօթ ձայնը՝ «հին հա-
գուստներ, հին կոշիկներ կ'առնու՞մ»:
Ուրախութեան ազաղակ մը բարձրա-
ցուց եւ վաղեց դէպի հնավաճառն:

—Ո՛ւր է, պոռոց հնավաճառին:

—Ինչ բան, զգեստը, մետաքսեայ
կանանչ գրատը:

—Բեզ ճանչցայ, ըսաւ հնավաճառն,
ինչո՞ւ այդպէս կը պոռաս:

—Երեկ զեղ ծախեցի կանանչ հին
զգեստ մը, այնպէս չէ՞:

—Այո՛:

—Լաւ, ո՛ւր է տեսնեմ, կը փափա-
քի՞մ զայն վերագնել:

—Կը փափաքիս զայն վերագնել:

—Անկարելի է այդ:

—Ինչո՞ւ համար:

—Ուրիշհետեւ զայն ծախեցի քա-
ղաքացւոյ մը՝ որ կը գտնուի կտակ-
ագրէն հրատարակելու:

—Դաղաքացւոյն անո՛ւնը, կ'աղա-
չեմ, ըսէ:

—Ձեմ գիտեր, խոշոր մարդ մ'է,
գործադոն մաղերով... կարծեմ՝ չու-
խայալաճառ մ'է:

—Կուտամ՝ հրատարակել, կըրկ-
նեց Դանիէլ, վաղեմ՝ երթամ:

—Երկու քայլ հեռի է, յարե՛ց հնա-
վաճառը՝ իմաստասիրապէս, առանց տն-
դեկանալ ուղեւոր խեղճ գործաւորին
ընթացքին:

Դանիէլ յիշեալ հրատարակելու, չու-
խայալաճառի մը խանութը գնաց: Դե-
ռասար աղիկի մը, որ կարգաւորեց մէջ մի-
նակ էր, Դանիէլի աչքերով թեւեւ տե-
ղեկացաւ, ըսաւ անոր թէ իւր հայրը
Ֆիօրինի Դոսթոյ գտած է այդ հագուստը:

—Ո՛ւր կը գտնուի հայրդ, հարցուց
Դանիէլ:

—Եկեղեցի գնաց:

Դանիէլ վաղեց եկեղեցի, որ հո՞ծ
բազմութեամբ լի էր: Կամաց կամաց
ճեղքեց բազմութիւնը, եւ ելլելով սե-
նակի մը պատուանդանին վրայ՝ ուշա-
ղիր նայուածքով մը գրկեց ամբողջ
բազմութիւնը: Մարդիկ կ'անցնէին ա-
նոր առջեւէն, աչքերը անընդհատ կը
դիտէին: Երբ, միշտ ուշիւշ: Դանիէլ
վերադարձաւ Կանա-Մառէլի հրապա-
րակը:

—Նայի՛նք, պարո՛ն, ըսաւ աղիկը,
հայրս տեսա՛ք:

—Ո՛ւր, եկա՞ծ է:

—Եկեղեցիէն վերադարձաւ, խօսե-
ցայ ձեր վրայ: Բայց չկրնայի սպասել,
ստիպողական գործի մը պատճառաւ,
կ'աղաչէ որ զինքը երկու օր ետքը
տեսնելի գար:

—Երկու օր ետքը, ուրեմն մեկ-
նա՞ծ է:

—Այո՛, գիւղ գնաց:

—Հեռո՞ւ:

—Նիւրեյնպէրէ վեց փարսան հեռի,
իւր ազարակը:

—Վեց փարսան, պոռոց Դանիէլ,
կը խնայեմ:

Կէս օրուան մօտ էր, Դանիէլ մտա-
ծեց թէ շուտ քալելով, պիտի հասնի
ազարակը երեկոյեան ժամը 5ին, եւ
պիտի կրնայ վերադառնալ Նիւրեյն-
պէրի կրակմարի գանգակէն (գոլփ-
ֆէլդ) առաջ: Բռնեց ազարակին համ-
բան շուն հասաւ խոշուէլ՝ իրկեղան
թամբ հինգին: Ֆիօրինի ազարակ
կրն սեղմել վրայ կանգնած էր: Դանիէլ
անոր պատմեց եղածը. վաճառականը
տխուր կերպարանք մ'առաւ:

—Ասա՛ր, բարեկամ, ըսաւ, այդ
զգեստը քովս չէ. յաճախողներէս մէկը,
զայն ճաշակին յարմար գտաւ եւ գնեց:
Այսու հանգրեմ՝ տակաւին բան մը
կորսուած չէ, հազիւ ժամ մը կայ ա-
նոր մեկնելին ի վեր: Մեքենագործ մ'է՛
Մարիէն Հակնի անուամբ: Զիտով վե-
թեմքէն, եւ մտէ՛ք միեւնոյն ճամբուն
մէջ, շատ կարելի է թէ անոր պիտի
պատահիք:

Դանիէլ հազիւ ատեն ունեցաւ չը-
նորակալ ըլլալու վաճառականին չինդ
վայրկեան վերջ ետեւը ձգած էր գիւ-
ղին տունը: Երբ դառնալովէ մը
կ'ընէր, յոյնած ոտքը խոշոր քարի մը
զարնուեցաւ: Դանիէլ ինկաւ, ճակատը
զարնուեցաւ: Զարնի սրածայր մօտին,
ծանրապէս վերաւորուեցաւ, ինկաւ
մինչեւ բլուրին ստորտը եւ մարեցաւ:
Ժամէ մը ի վեր անշարժ կը մնար գետ-
նին վրայ: Ծանրորդներ, պանդոկէ մը
եկելով, զայն տեսան իրենցմէ քանի
մը քայլ հեռու: Գիթութեան միտքան
չարժամը մօտեցան անոր:

—Ինչո՞ւ գտանի՞ք, միտած է, ըսաւ
անոնցմէ մին:

—Ո՛չ, ըսաւ ուրիշ մը, ձեռքը Դա-
նիէլի սրտին վրայ դնելով, պէտք է
զայն տաքնել եւ խնամել:

Ծանրորդները հանցին իրենց տաք-
զգեստներէն մօտ մը, հազուցին ա-
նոր, յետոյ անոր մօտակայ պանդոկը,
եւ վճարելով պէտք եղած գումար բժշկի
եւ դեղի համար, մեկնեցան: Դանիէլ
անկողին դրուեցաւ մօրած վիճակին
մէջ, եւ չկարողութեամբ մինչեւ բժշկին
գալուտար:

—Ո՛ւր եմ, ըսաւ յանկարծ, ուշա-
րեկելով: